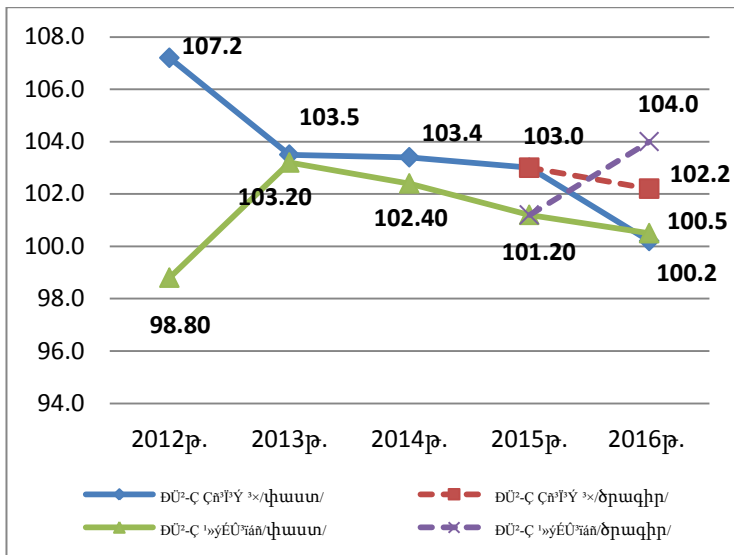
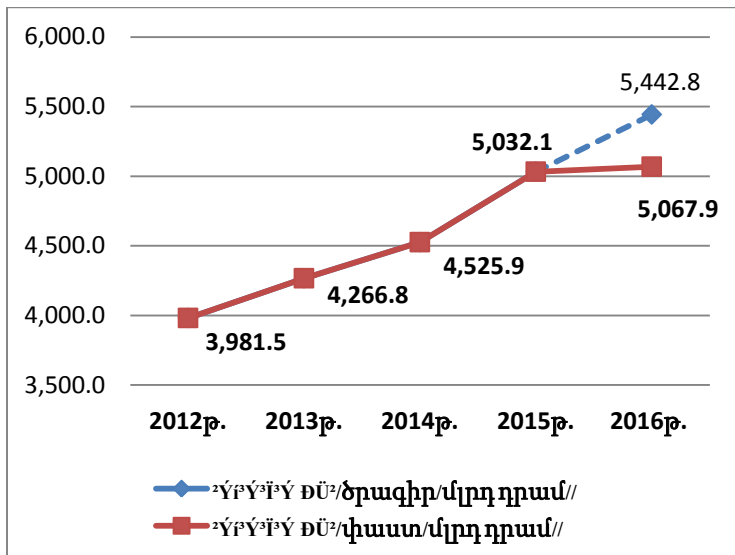

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

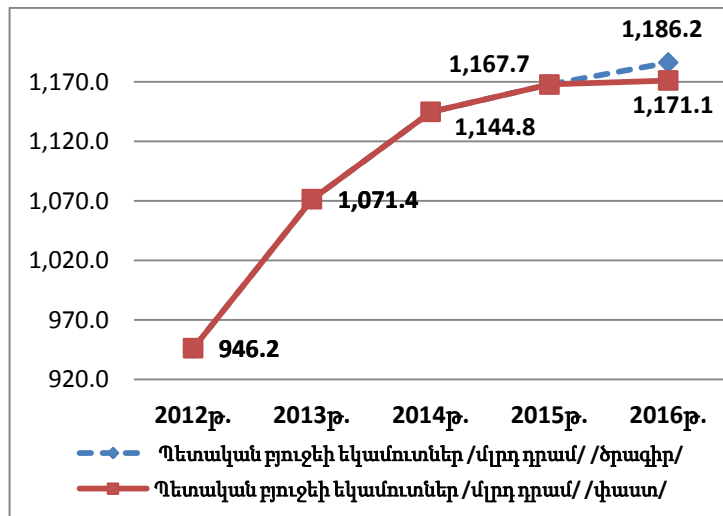
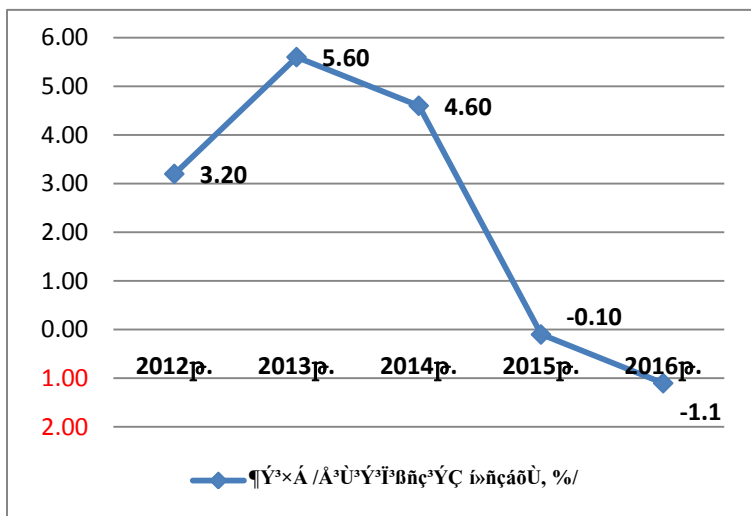
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ

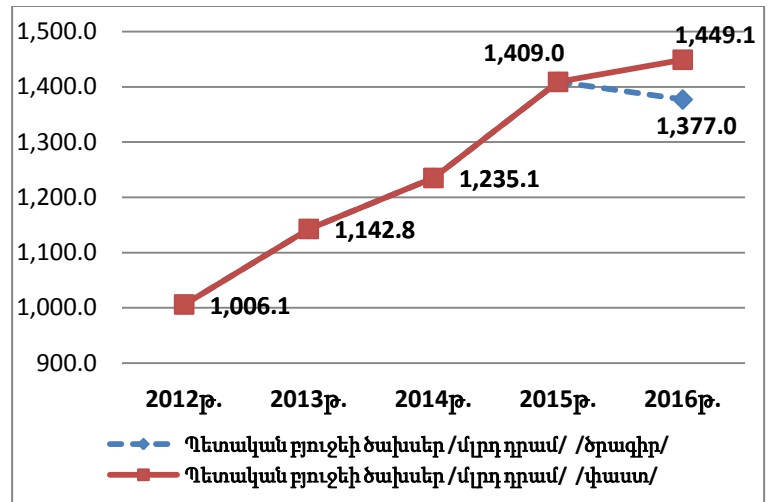
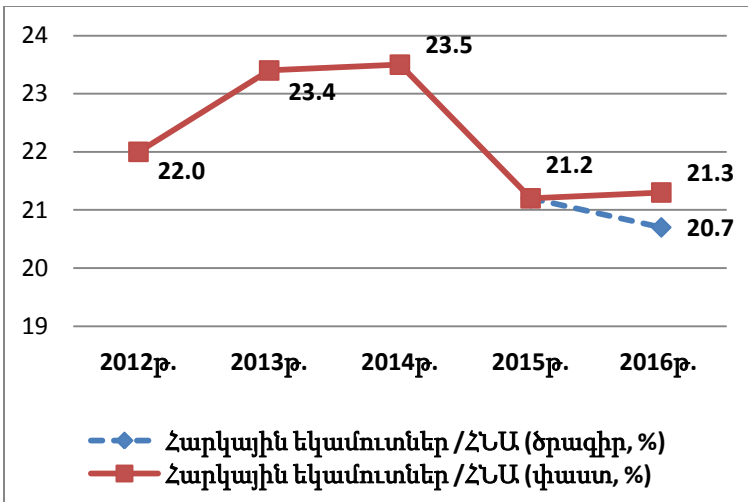
2016 թվականին տնտեսության զարգացման միտումները նախորդ տարվա համեմատ դանդաղեցին. 2016 թվականին՝ 2015 թվականի նույն ժամանակահատվածի նկատմամբ գրանցվել է ՀՆԱ-ի 0.2% աճ, ինչը գիջում է նախորդ տարվա ցուցանիշը 2.8 %-ային կետով: Ընդ որում, անվանական ՀՆԱ-ն, 100.5% ՀՆԱ-ի դեֆլյատորի պարագայում (Ծրագրված էր 104.0%) կազմել է 5067.9 մլրդ դրամ՝ ծրագրված 5442.8 մլրդ դրամի դիմաց:

2016 թ. միջին գնանկումը կազմել է 1.4%, իսկ 2016 թվականի տարվերջին 12-ամսյա գնանկումը կազմել է 1.1%:

2016 թվականին պետական բյուջեի փաստացի եկամուտները կազմել են 1171.1 մլրդ դրամ, որոնք 91.6%-ով ապահովել են ճշտված ծրագրի կատարումը և 0.3%-ով կամ շուրջ 3.4 մլրդ դրամով գերազանցել նախորդ տարվա փաստացի ցուցանիշը: 2016 թվականի արդյունքներով պետական բյուջեի ընդհանուր եկամուտները կազմել են ՀՆԱ-ի 23.1%-ը՝ նախորդ տարվա 23.2%-ի դիմաց, իսկ հարկերը և տուրքերը՝ ՀՆԱ-ի 21.3%-ը՝ նախորդ տարվա 21.2%-ի դիմաց:

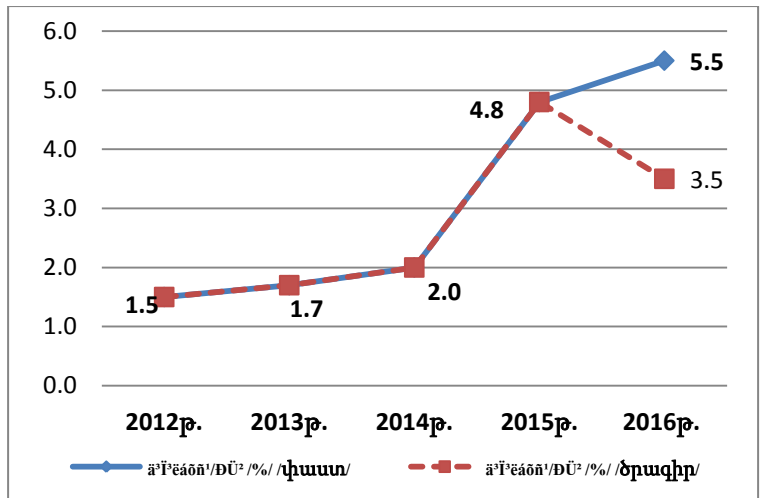
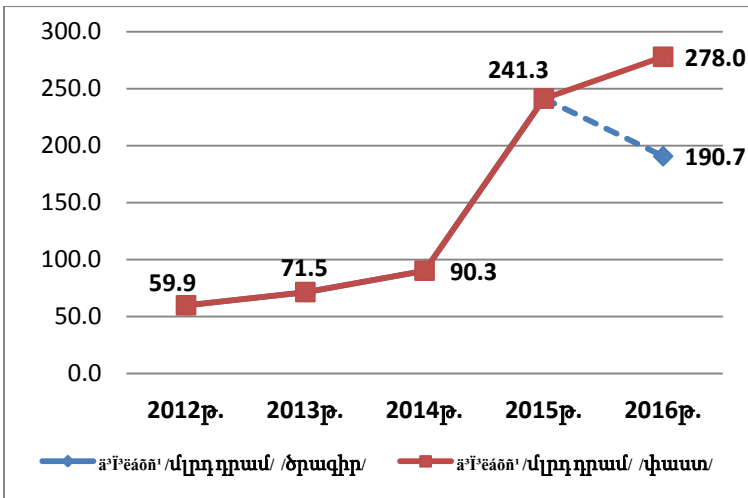

2016 թ. ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերի ծրագիրն ավելացվել է 82 մլրդ դրամով (6%-ով)՝ կազմելով շուրջ 1,459.0 մլրդ դրամ: Վերջինիս դիմաց փաստացի ծախսերը կազմել են շուրջ 1,449.1 մլրդ դրամ՝ ապահովելով պետական բյուջեի ծախսային ծրագրերի շրջանակներում պետական մարմինների կողմից սահմանված կարգով ստանձնած պարտավորությունների ամբողջական և ծրագրի՝ 99.3% կատարողական: Պետական հիմնարկների արտաբյուջետային միջոցների հաշվին 2016 թվականին կատարվել են 27.1 մլրդ դրամի ծախսեր, որոնք կազմել են ծրագրի 77.5%-ը:

2016 թվականին նախորդ տարվա համեմատ ՀՆԱ-ի անվանական մեծության 0.7% աճի պայմաններում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերն ավելացել են 2.8%-ով, ինչը հանգեցրել է ՀՆԱ-ի նկատմամբ ծախսերի հարաբերակցության աճին. այն կազմել է 28.6%՝ 2015 թվականի 28%-ի և կանխատեսված 25.3%-ի դիմաց:

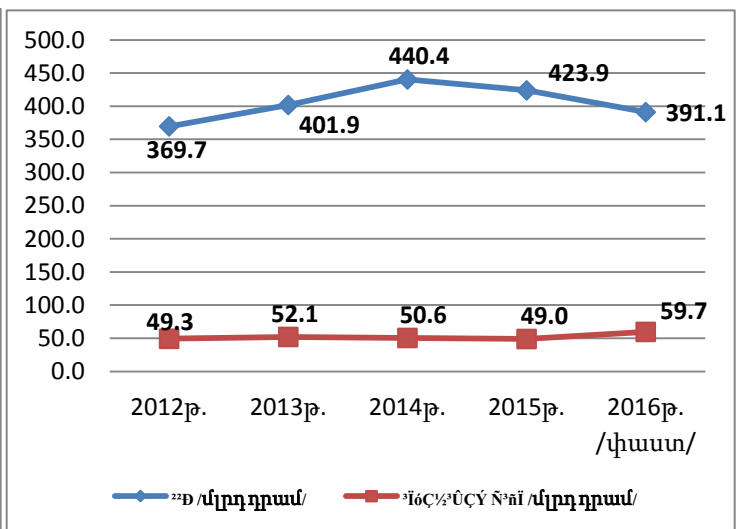
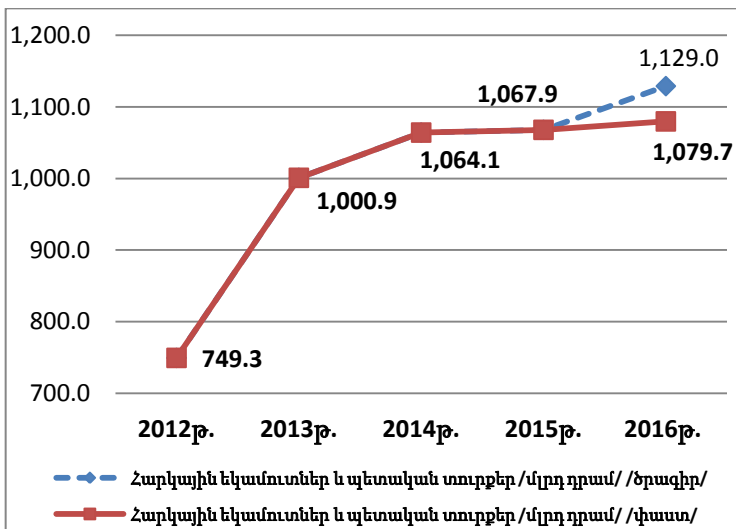
ՀՀ 2016 թվականի պետական բյուջեն կատարվել է շուրջ 278 մլրդ դրամ պակասորդով՝ 54%-ով գերազանցելով տարեկան ճշտված ծրագիրը: Ծեղումը հիմնականում պայմանավորված է գանձապետական պարտատոմսերի հաշվին պակասորդի ֆինանսավորման բարձր ցուցանիշով և արտաքին վարկերի գծով նախատեսվածից ավել ստացված միջոցներով: Պակասորդ/ՀՆԱ ցուցանիշը 2016 թ. կազմել է 5.5%՝ կանխատեսված 3.5%-ի և 2015 թ. 4.8%-ի դիմաց:

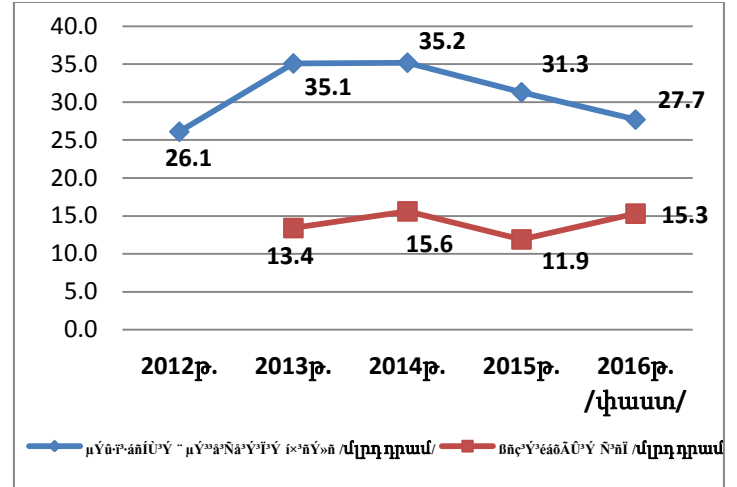
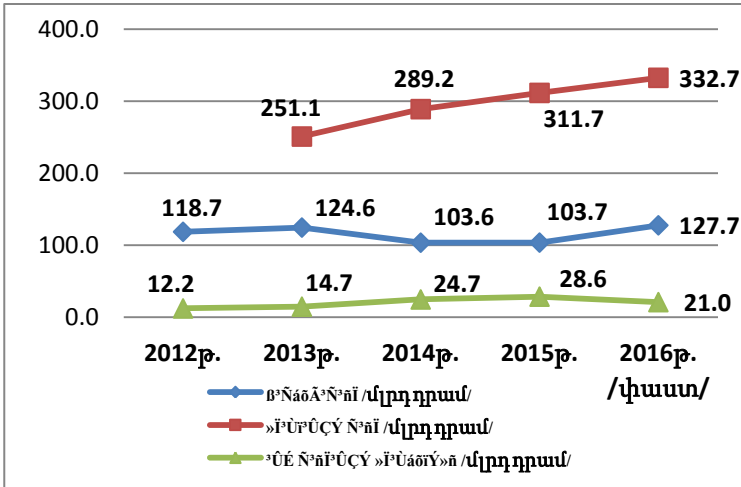
ՀՀ 2016 թվականի պետական բյուջեի եկամուտների 92.2%-ն ապահովվել է հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի հաշվին, որոնք կազմել են 1079.7 մլրդ դրամ և 92%-ով ապահովել ՀՀ կառավարության լիազորությունների շրջանակներում ճշտված տարեկան ծրագիրը: Նշված գումարից 1046.4 մլրդ դրամը կազմել են հարկային եկամուտները, 33.3 մլրդ դրամը՝ պետական տուրքերը: 2015 թվականի համեմատ հարկային եկամուտները և պետական տուրքերն աճել են 1.1%-ով կամ 11.8 մլրդ դրամով: Ընդ որում, հարկային եկամուտներն աճել են 1.1%-ով կամ շուրջ 10.9 մլրդ դրամով, իսկ պետական տուրքերը՝ 2.8%-ով կամ շուրջ 904.6 մլն դրամով:

2016 թվականին ՀՆԱ-ի նկատմամբ հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի հարաբերակցության ցուցանիշը կազմել է 21.3%՝ 0.1 տոկոսային կետով գերազանցելով նախորդ տարվա փաստացի և 0.6 %-ային կետով՝ հաշվետու տարվա կանխատեսված ցուցանիշը: Հարկային սահունության գործակիցը (ՀՆԱ-ի աճի յուրաքանչյուր տոկոսային կետին բաժին ընկնող հարկերի և տուրքերի աճ) 2016 թվականին կազմել է 1.6՝ 2015 թվականի 0.1-ի դիմաց: 2016 թվականին՝

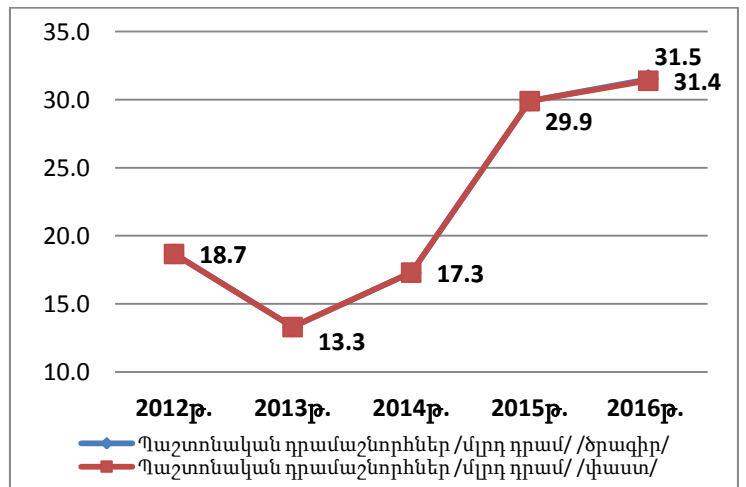
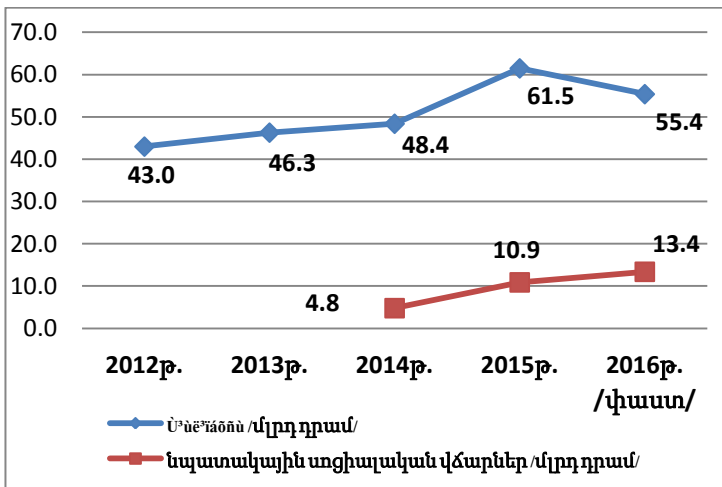
- հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի 36.2%-ն ապահովվել է **ավելացված արժեքի հարկի** հաշվին, որը կազմել է շուրջ 391.1 մլրդ դրամ: Եշված գումարից 168.2 մլրդ դրամը ստացվել է ՀՀ սահմանին հարկումից, 222.9 մլրդ դրամը՝ ապրանքների և ծառայությունների ներքին շրջանառությունից: Նախորդ տարվա համեմատ պետական բյուջե մուտքագրված ԱԱՀ-ն նվազել է 7.7%-ով կամ 32.8 մլրդ դրամով;
- հարկային եկամուտների ու պետական տուրքերի 5.5%-ն ապահովվել է **ակցիզային հարկի** հաշվին՝ կազմելով ավելի քան 59.7 մլրդ դրամ: Մասնավորապես՝ հանրապետություն ներմուծվող ենթակազմիցային ապրանքների հարկումից ստացվել է 35.7 մլրդ դրամ, հանրապետությունում արտադրվող ենթակազմիցային ապրանքների հարկումից՝ շուրջ 24.1 մլրդ դրամ: 2015 թվականի համեմատ ակցիզային հարկի մուտքերն աճել են 22%-ով կամ 10.8 մլրդ դրամով;

- հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի 11.8%-ն ապահովվել է **շահութահարկի** հաշվին՝ կազմելով 127.2 մլրդ դրամ: Նախորդ տարվա համեմատ շահութահարկի մուտքերն աճել են 22.7%-ով կամ 23.5 մլրդ դրամով;
- հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի 30.8%-ն ապահովվել է **եկամտային հարկի** հաշվին՝ կազմելով՝ 332.7 մլրդ դրամ: Եկամտային հարկից մուտքերը նախորդ տարվա համեմատ աճել են 3.9%-ով կամ 12.5 մլրդ դրամով;
- հարկային եկամուտների ու պետական տուրքերի 5.1%-ն ապահովվել է **մաքսատուրքի** հաշվին՝ կազմելով 55.4 մլրդ դրամ, որից շուրջ 19 մլրդ դրամը կազմում է 2014 թվականի մայիսի 29-ի Եվրասիական տնտեսական միության մասին պայմանագրի գործողության արդյունքում ՀՀ ստացած գուտ մուտքը: Նախորդ տարվա համեմատ մաքսատուրքի գծով բյուջետային մուտքերը նվազել են 9.9%-ով կամ շուրջ 6.1 մլրդ դրամով;

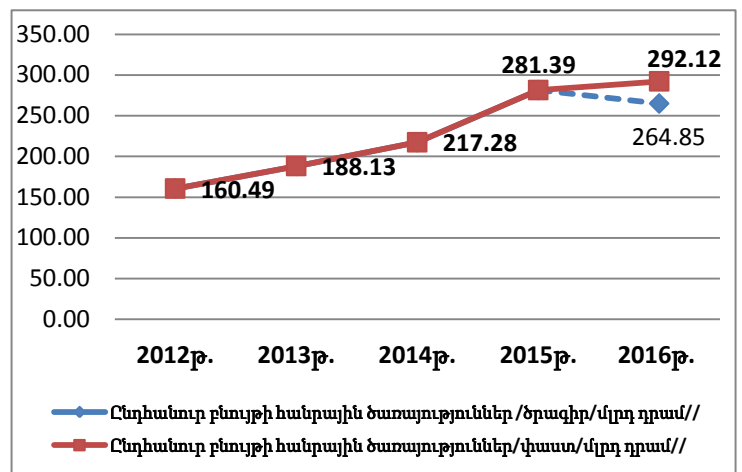
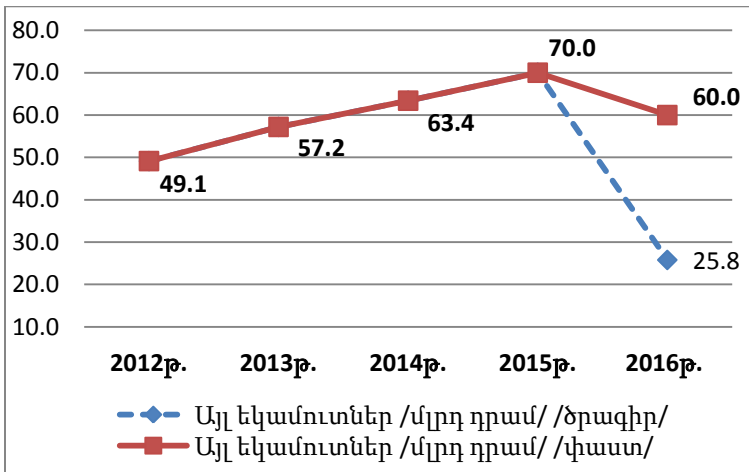

- **շրջանառության հարկի** գծով ՀՀ պետական բյուջե է մուտքագրվել շուրջ 15.3 մլրդ դրամ՝ կազմելով հարկային եկամուտների և պետական տուրքերի 1.4%-ը, որը 28.7%-ով կամ 3.4 մլրդ դրամով գերազանցել է նախորդ տարվա համապատասխան ցուցանիշը՝ հիմնականում պայմանավորված առևտրական (առք ու վաճառքի) և այլ գործունեությունից գանձված եկամուտների աճով;
- ՀՀ պետական բյուջե են մուտքագրվել շուրջ 27.4 մլրդ դրամ **բնապահպանական և բնօգտագործման վճարներ**՝ կազմելով հարկերի և տուրքերի 2.5%-ը: Նշված գումարից 7.7 մլրդ դրամը կազմել են բնապահպանական վճարները, 19.7 մլրդ դրամը՝ բնօգտագործման վճարները: Նախորդ տարվա համեմատ բնապահպանական և բնօգտագործման վճարները նվազել են 12.4%-ով կամ 3.9 մլրդ դրամով;
- շուրջ 13.4 մլրդ դրամ են կազմել **նպատակային սոցիալական վճարները**: Նշված մուտքերը նախորդ տարվա համեմատ աճել են 23%-ով կամ շուրջ 2.5 մլրդ դրամով, որը պայմանավորված է ինչպես նպատակային սոցիալական վճար վճարողների քանակի, այնպես էլ միջին ամսական աշխատավարձի աճով;
- ՀՀ պետական բյուջե են մուտքագրվել 21 մլրդ դրամ **այլ հարկեր**՝ կազմելով հարկերի և տուրքերի 1.9%-ը: Նախորդ տարվա համեմատ այլ հարկերի փաստացի ցուցանիշն աճել է 4.6%-ով կամ 921.7 մլն դրամով;
- ՀՀ պետական բյուջե են մուտքագրվել 33.3 մլրդ դրամ **պետական տուրքեր**՝ 0.7%-ով զիջելով ՀՀ կառավարության տարեկան ծրագրով կանխատեսված ցուցանիշը: 2015 թվականի համեմատ այս մուտքերն աճել են 2.8%-ով կամ շուրջ 904.6 մլն դրամով:

2016 թ. արտաքին աղբյուրներից տրամադրվել են շուրջ 31.4 մլրդ դրամ պաշտոնական դրամաշնորհներ՝ կազմելով տարեկան ճշտված ծրագրի 73.1%-ը՝ կանխատեսվածից 11.6 մլրդ դրամ պակաս: 2016 թ. ՀՀ պետական բյուջե են մուտքագրվել շուրջ 60.0 մլրդ դրամ այլ եկամուտներ,

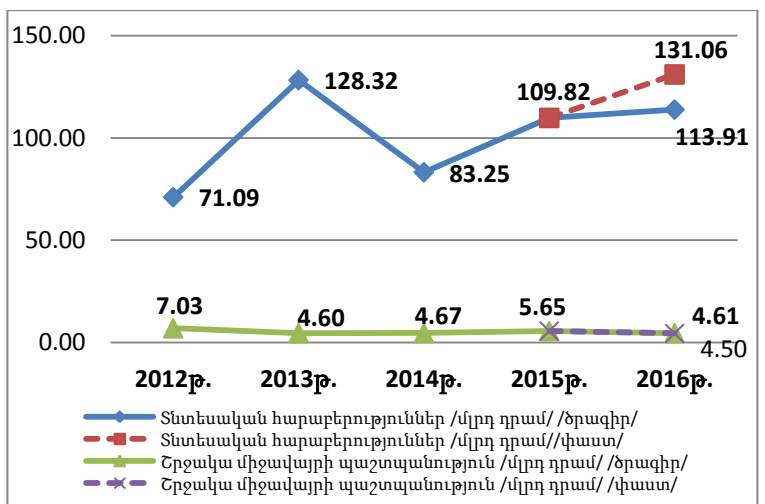
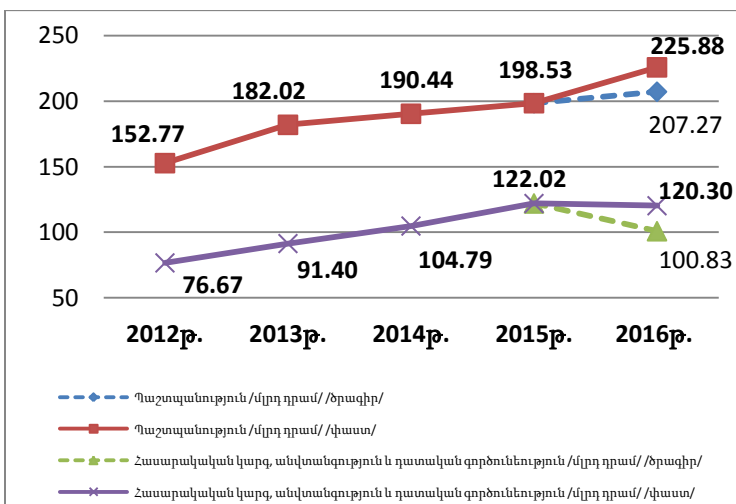
որը կազմում է բյուջեի եկամուտների 5.1%-ը՝ նախորդ տարվա 6%-ի դիմաց: Այլ եկամուտների՝ կառավարության լիազորությունների շրջանակներում ճշտված ծրագրով սահմանված ցուցանիշն ապահովվել է 97.3%-ով: Այլ եկամուտներից 29.4 մլրդ դրամը կազմել են պետական հիմնարկների արտաբյուջետային հաշիվների մուտքերը, որոնք ստացվել են 86.2%-ով: 2015 թ. համեմատ այլ եկամուտները նվազել են 14.2%-ով:

ՀՀ 2016 թվականի պետական բյուջեից 292.1 մլրդ դրամ տրամադրվել է ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայությունների ծախսերին՝ ապահովելով ծրագրի 96.8% կատարողական: 2015 թ. համեմատ ծախսերն աճել են 3.8%-ով կամ 10.7 մլրդ դրամով:

2016 թվականին պաշտպանության բնագավառում ՀՀ պետական բյուջեից կատարվել են 225.9 մլրդ դրամ ծախսեր՝ կազմելով ծրագրի 103.9%-ը: Ծեղումը պայմանավորված է ՌԴ կողմից տրամադրված պետական արտահանման վարկի հաշվին ռուսական արտադրության ռազմական նշանակության արտադրանքի մատակարարումների ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերի գերազանցմամբ: 2015թ. համեմատ ոլորտի ծախսերն աճել են 13.8%-ով՝ հիմնականում պայմանավորված նշված ծրագրի շրջանակներում կատարված ծախսերով:

Հասարակական կարգի, անվտանգության և դատական գործունեության բնագավառներին 2016թ. պետական բյուջեից տրամադրվել է 120.3 մլրդ դրամ՝ ապահովելով ծրագրի 96.5%-ը: 2015թ. համեմատ ծախսերը նվազել են 1.4%-ով կամ 1.7 մլրդ դրամով:

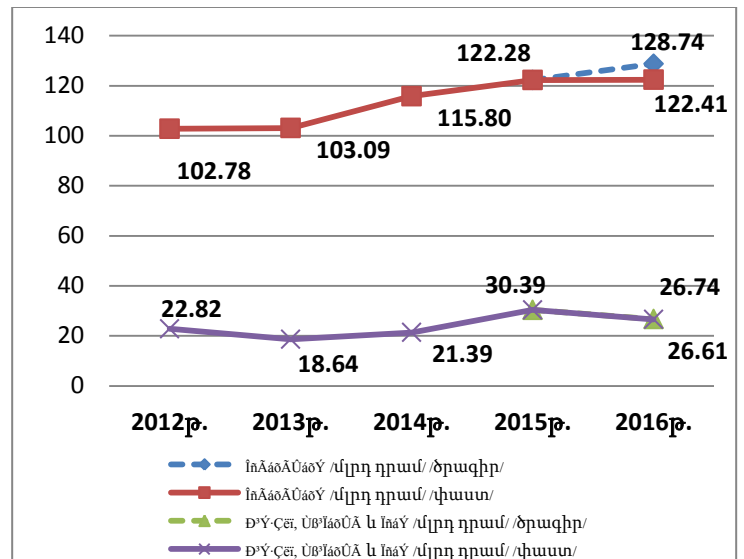
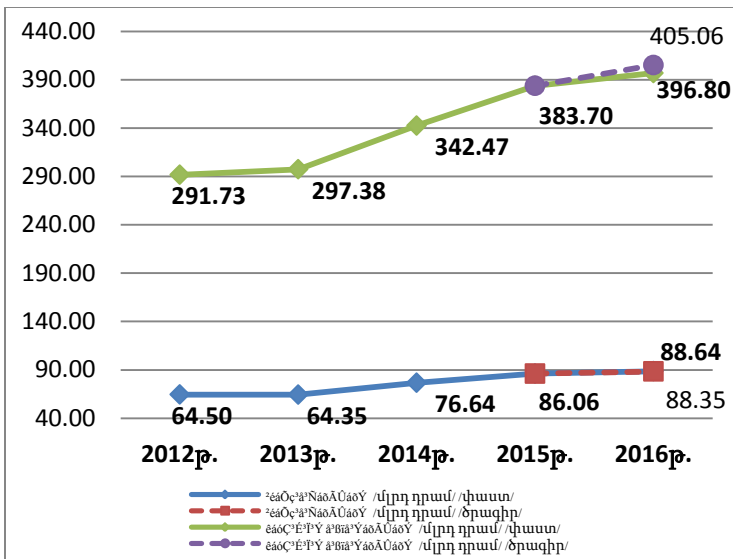

2016թ. պետական բյուջեի ծախսերի 9%-ը տրամադրվել է տնտեսական հարաբերությունների բաժնին՝ կազմելով շուրջ 131.1 մլրդ դրամ և 109.9% ծրագրի կատարողական: Հատկացված ֆինանսական միջոցների հիմնական մասն ուղղվել է տրանսպորտի (49.6%), գյուղատնտեսության, անտառային տնտեսության, ձկնորսության ու որսորդության (37%) և վառելիքի ու էներգետիկայի (10.7%) բնագավառների ծրագրերի իրականացմանը: 2015 թ. համեմատ բաժնի ծախսերն աճել են 19.3%-ով:

2016 թվականին շրջակա միջավայրի պաշտպանության բնագավառում ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերը կազմել են 4.5 մլրդ դրամ կամ ծրագրով նախատեսվածի 95.4%-ը: Ծրագրից շեղումը հիմնականում պայմանավորված է արտաքին աջակցությամբ իրականացվող վարկային և դրամաշնորհային ծրագրերի կատարողականով: Նախորդ տարվա համեմատ բնագավառի ծախսերը նվազել են 21.1%-ով կամ շուրջ 1.2 մլրդ դրամով:

2016 թվականին ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով առողջապահության ոլորտում կատարվել են շուրջ 88.6 մլրդ դրամ ծախսեր՝ ապահովելով ծրագրի 99.7%-ը: Բաժնի ծախսերի 45.5%-ն ուղղվել է հիվանդանոցային ծառայությունների, 30.7%-ը՝ արտահիվանդանոցային ծառայությունների, 14.7%-ը՝ այլ դասերին չպատկանող առողջապահական ծրագրերի, 5.4%-ը՝ հանրային առողջապահական ծառայությունների ֆինանսավորմանը և 3.8%-ը՝ բժշկական սպրանքների, սարքերի և սարքավորումների ձեռքբերմանը: 2015 թվականի համեմատ առողջապահության ոլորտի ծախսերն աճել են 3%-ով կամ 2.6 մլրդ դրամով:

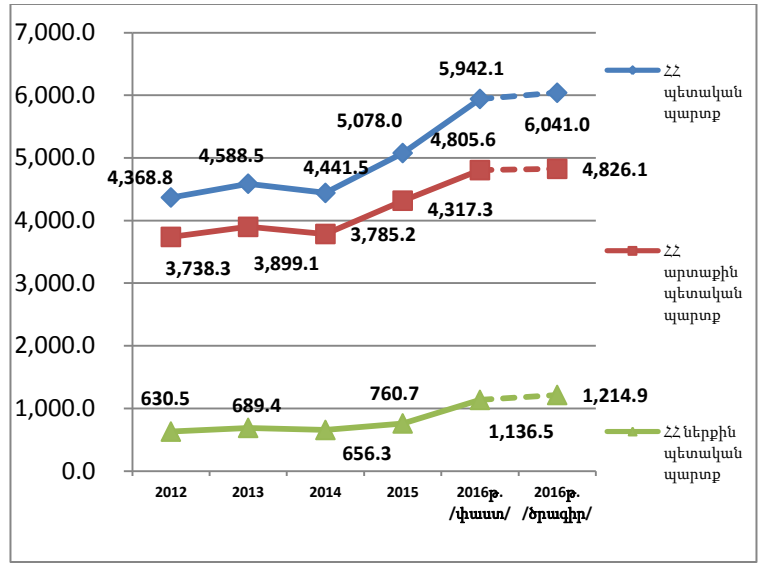
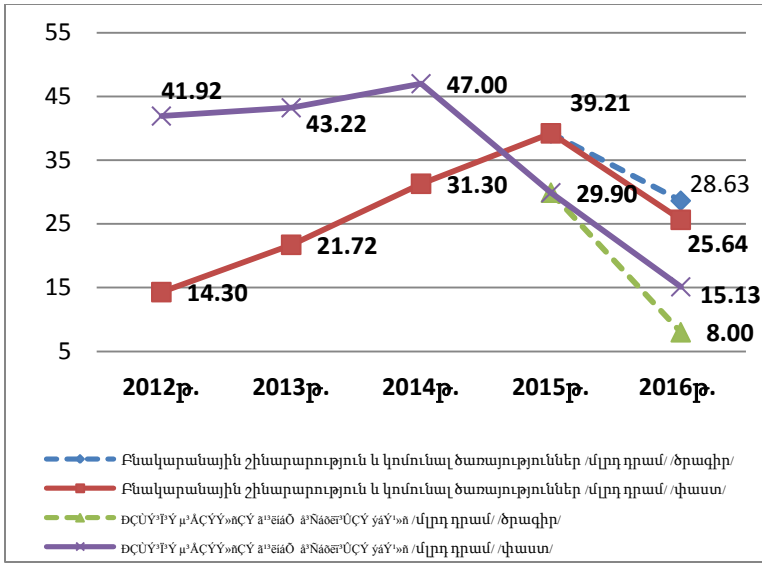
2016թ. պետական բյուջեի փաստացի ծախսերի 27.4%-ն ուղղվել է սոցիալական պաշտպանության ոլորտին: Կատարված հատկացումները կազմել են 396.8 մլրդ դրամ՝ ապահովելով 99.3% կատարողական: 2015 թ. համեմատ ծախսերն ավելացել են 3.4%-ով կամ 13.1 մլրդ դրամով:

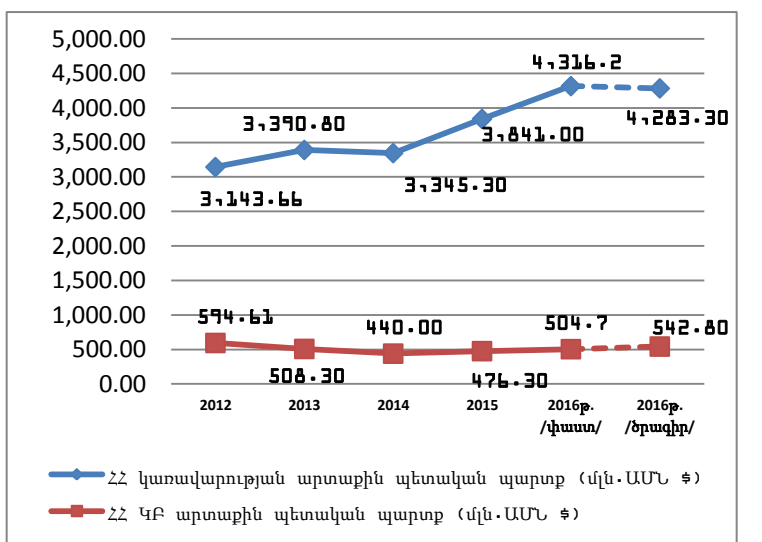
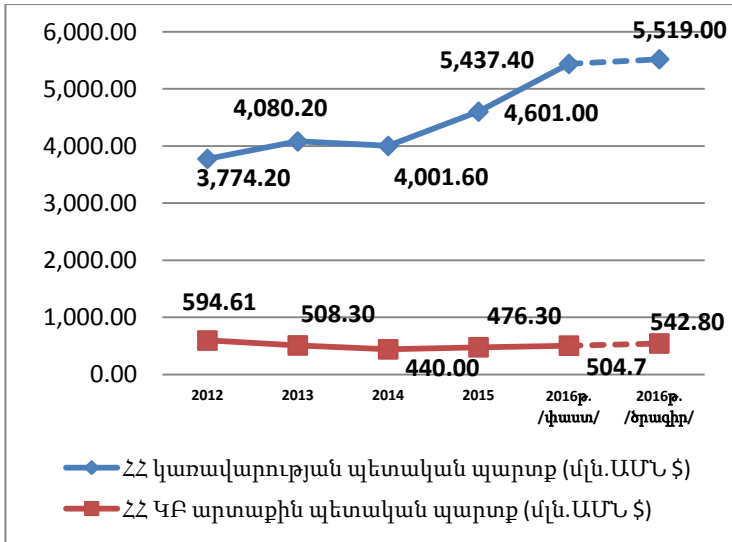
2016 թվականին հանգստի, մշակույթի և կրթնի ոլորտի ծրագրերի իրականացմանը ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվել է 26.6 մլրդ դրամ՝ կազմելով նախատեսված ծախսերի 98.7%-ը: Նախորդ տարվա համեմատ ոլորտի ծախսերը նվազել են 12.4%-ով:

2016 թվականին բնակարանային շինարարության և կոմունալ ծառայությունների բնագավառին ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվել է 25.6 մլրդ դրամ՝ 75.7%-ով ապահովելով ծրագրային ցուցանիշը: Բնակարանային շինարարության և կոմունալ ծառայությունների բաժնի ծախսերը 34.6%-ով կամ 13.6 մլրդ դրամով նվազել են նախորդ տարվա համեմատ:

ՀՀ 2016 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդից օգտագործվել է ավելի քան 15.1 մլրդ դրամ կամ նախատեսվածի 94%-ը: Տրամադրված միջոցներից շուրջ 12.9 մլրդ դրամն ուղղվել է ընթացիկ ծախսերին՝ կազմելով նախատեսվածի 96.1%-ը, 2.3 մլրդ դրամը՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերին՝ ապահովելով 83.9% կատարողական: 2015 թվականի համեմատ ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդի ծախսերը նվազել են 49.4%-ով:

ՀՀ պետական պարտքը 2016 թ. վերջի դրությամբ կազմել է 2,875.6 մլրդ դրամ (5,942.1 մլն ԱՄՆ դոլար)) կամ ՀՆԱ-ի 56.7%-ը, որից ՀՀ կառավարության պարտքը` 2,631.4 մլրդ դրամ (5,437.4 մլն ԱՄՆ դոլար), իսկ ՀՀ ԿԲ պարտքը` 244.2 մլրդ դրամ (504.7 մլն ԱՄՆ դոլար): 2016 թվականի վերջի դրությամբ ՀՀ պետական պարտքը նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ աճել է 419.3 մլրդ դրամով կամ 17.1%-ով (864.4 մլն ԱՄՆ դոլարով կամ 17.0%-ով): Ընդ որում, դա հիմնականում տեղի է ունեցել ՀՀ կառավարության պարտքի աճի հաշվին, որը կազմել է 405.5 մլրդ դրամ կամ 18.2%, իսկ ՀՀ կենտրոնական բանկի պարտքն աճել է 13.8 մլրդ դրամով կամ 6.0%-ով:

2016 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության **արտաքին պետական պարտքը** կազմել է 2,325.6 մլրդ դրամ (4,805.6 մլն ԱՄՆ դոլար) կամ ՀՆԱ-ի 45.9%-ը` 2015 թվականի 2,088.0 մլրդ դրամի (4,316.2 մլն ԱՄՆ դոլարի) և 41.5%-ի դիմաց: Պարտքի հիմնական մասը` 2,081.4 մլրդ դրամը (4,300.9 մլն ԱՄՆ դոլարը) ՀՀ կառավարության պարտավորություններն են, 244.2 մլրդ դրամը (504.7 մլն ԱՄՆ դոլարը)` ՀՀ կենտրոնական բանկի վարկային պարտավորությունները: